

Муковіз Олексій Павлович
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії початкового навчання,
докторант Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Комплекс вимог до вчителя початкової школи у застосуванні технологій дистанційного навчання

У сучасному інформаційному суспільстві, коли технології вимагають нової системи мислення, школа має навчити учнів комунікативності, умінню працювати з будь-якою інформацією, умінню мислити неординарно, гнучко, в залежності від ситуації. Тому сьогодні вчитель початкової школи повинен вміти володіти інноваційними технологіями навчання, що вимагає реформування школи відповідно до закону України «Про загальну середню освіту», Державної національної програми «Освіта» (Україна XXI століття), Національної доктрини розвитку освіти в Україні, Державної програми «Вчитель», Концепції педагогічної освіти, Державного стандарту початкової освіти і забезпечує системне оновлення змісту та перехід на нову структуру навчання.

Останнім часом вимоги до вчителя як керівника навчально-виховного процесу та визначення його соціальної функції були предметом досліджень: В.П. Беспалька, І.Д. Бега, В.І. Бондаря, І.А. Зязюна, Л.В. Коваль, О.А. Комар, І.М. Дичківської, С.А. Литвиненко, Н.О. Павленко, Д.І. Пашенка, О.І. Пометун, О.Я. Савченко, С.О. Сисоевої, І.М. Шапошнікової та ін.

Останнім часом багато науковців наголошують на тому, що сучасний учитель повинен володіти інформаційними технологіями навчання (ІТН) і використовувати їх у своїй професійній діяльності (Р.С. Гурін, М.І. Жалдак, М.М. Левшин, О.В. Суховірський, І.В. Соколова та інші). Такі вимоги зумовлені тим, що на розвиток професійних якостей учителя в сучасних умовах впливає процес інформатизації системи освіти та запровадження ІТН у навчальний процес.

Така значна кількість вимог до сучасного вчителя початкової школи зумовила поширення останнім часом нових уявлень про результати так званого компетентнісного підходу до навчання у ВНЗ.

Для вчителя початкової школи, здатного дистанційно навчатися у системі неперервної освіти, Рада Європи виділяє п'ять базових компетенцій:

1. Політичні та соціальні компетенції, пов'язані зі здатністю відповідальності, спільному прийнятті рішень, функціонуванні та розвитку демократичних інститутів.

2. Компетенції, що стосуються життя в полікультурному суспільстві, покликані перешкоджати виникненню ксенофобії поширенню клімату нетерпимості та сприяють розумінню відмінностей і готовності жити з людьми інших культур, мов і релігій.

3. Компетенції, що визначають володіння усним і письмовим спілкуванням, важливим у роботі та громадському житті до такої міри, що тим, хто ними не володіє, загрожує ізоляція від суспільства. Зростає значення володіння кількома мовами.

4. Компетенції, що пов'язані із зростанням інформатизації суспільства. Володіння ІТН, здатність критично ставитися до інформації, що поширюється засобами масової інформації та через Інтернет.

5. Компетенції, що реалізують здатність і бажання вчитися все життя не тільки на професійному рівні, а й у особистому та суспільному житті [2].

Спеціальні вимоги до вчителя початкової школи закладено в зміст освітньо-професійної програми напряму підготовки «Початкова освіта» як складової галузевого стандарту вищої освіти. Цей процес включає оволодіння: змістовим і процесуальним компонентами педагогічної діяльності, знаннями логіки навчальних дисциплін; уміннями оперувати категоріями діалектики та основними поняттями, які утворюють концептуальний каркас педагогічної науки, перетворювати педагогічні теорії в метод пізнавальної діяльності; навичками самоосвіти та підвищення рівня кваліфікації, ділового, міжособистісного та педагогічного спілкування; рефлексивними вміннями [1, с. 5].

Отже, компетентність учителів початкової школи у процесі дистанційного навчання (ДН) формують такі найбільш важливі компетенції: загальнокультурні компетенції (грамотність, мовленнєві навички, толерантність, здатність до емпатії, прояву поваги прав і свобод людини, вміння аналізувати і коригувати власну освітню діяльність, навички самопрезентації); психолого-педагогічні компетенції (уміння опрацьовувати навчально-методичні матеріали, використовувати в освітньому процесі сучасні педагогічні технології, надавати допомогу та підтримку колегам (одногрупникам); інформаційні компетенції (уміння використовувати сучасні інформаційні технології в освітньому процесі, користуватися електронною поштою, знаходити інформацію в Інтернеті, працювати в системі ДН).

Учитель початкової школи до ДН повинен бути готовий як педагог (мати певний обсяг фахових знань і умінь, сформовані алгоритми освітньої діяльності), підготовлений технічно (володіти інформаційними технологіями) та психологічно, володіти високим рівнем культури, інтелекту, бути особистістю.

На основі проведеного аналізу наукових джерел, виділяємо комплекс вимог до вчителя початкової школи у процесі ДН. Учитель повинен:

1. Знати: психолого-педагогічні основи ДН, правила мережевого етикету, основні алгоритмічні структури, будову і функціонування персонального комп'ютера, семіотичні знання (знак, значення, мови, види мов), поняття про мови програмування (когнітивний аспект).

2. Вміти: створювати та підтримувати психологічний комфорт, вирішувати конфліктні ситуації, грамотно висловлюватися в усній та письмовій формі, користуватися різними програмно-педагогічними засобами, користуватися системами телекомунікацій, моделювати, інтерпретувати, систематизувати, планувати, семантизувати, логічно мислити (операційний аспект).

3. Володіти технікою самоаналізу розвитку, рефлексією власної діяльності, технологіями та прийомами спілкування, зокрема «на відстані»,

арсеналом методів і прийомів сучасних педагогічних та інформаційних технологій (творчий аспект).

4. Бути компетентним, грамотним, авторитетним, відповідальним, комунікативним, приємним у спілкуванні, доброзичливим, толерантним, вільнодумцем, схильним до інновацій (аксіологічний аспект).

Таким чином, весь складний комплекс названих вимог складає основу готовності вчителів початкової школи до застосування технологій ДН має бути реалізований у процесі неперервної освіти.

Література

1. Савченко О.Я. Інваріантна компонента у підготовці вчителя початкових класів: матеріали Міжнародної науково-методичної конференції (Київ, 1-2 квітня 2004 р.) / О.Я. Савченко; укл. Л.Л. Макаренко, М.С. Севастюк, О.П. Симоненко. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2004. – С. 3 – 7.

2. Шейлз Дж. Коммуникативность в обучении современным языкам / Дж. Шейлз. – Страсбург: Совет Европы Пресс, 1995. – 349 с.